

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ ГЕРОЇВ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ СІЛЬСЬКИМИ ГРОМАДАМИ У ГАЛИЧИНІ (20-ті – 30-ті рр. ХХ ст.)

Характерною особливістю галицького села 20-х – 30-х рр. ХХ ст. була поява нової численної когорти свідомих, суспільно активних селян, так званих “сільських філософів”. Такі селяни вважали за обов'язок вивчати та популяризувати історію України, а також вшановувати пам'ять героїв, полеглих у національно-визвольних змаганнях 1918 – 1921 рр., щоб своєю присутністю підтримати ідею єдності та незалежності України, засвідчити протест проти політики польської, а відтак і радянської влади. Поряд із традиційними заходами, пов'язаними з відзначенням річниць скасування панщини у Галичині, Шевченківськими роковинами, у міжвоєнний період галицька громадськість почала активно відзначати День листопадового зриву (1 листопада), День злуки українських земель (22 січня), вшановувати пам'ять Українських січових стрільців (УСС) тощо.

Враховуючи цей факт, маємо на меті прослідкувати особливості вшанування пам'яті героїв національно-визвольних змагань окремими сільськими громадами, а також вплив цих заходів на формування національної свідомості селян.

Вказана проблема частково висвітлена у публікаціях О. Гаврилюка¹, А. Грицана², О. Омельченка та І. Соляра³, Л. Федик⁴. Цінну інформацію краєзнавчого характеру знаходимо у спогадах сучасників, серед яких М. Ганушевська-Малкош⁵, Р. Малащук⁶, А. Карванська-Байляк⁷ та інші.

Вшанування пам'яті героїв національно-визвольних змагань відбувалося у різних формах. Досить популярними, особливо серед молоді, були щорічні походи на гору Маківку (у квітні – травні), а також відзначення роковин бою під Крутами (29 січня)⁸.

Варто зазначити, що початок формуванню культу Героїв Крут поклала галицька пластова молодь. Організувавши у Львові “Курінь старших Пластунів імені бою під Крутами” (1926 р.), пластуни стали першими, хто цілеспрямовано почав поширювати знання про героїчний вчинок українських студентів і учнів, підносити їхню жертвенність та відданість власному народові⁹. Тогочасна періодика неодноразово вміщувала статті з порадами щодо способів організації цього свята. Так, у часописі “Жіноча воля” наголошувалося, що День бою під Крутами необхідно провести у суворому пості, а гроші, призначені на харчування, віддати на національні потреби. Водночас підкреслювалося, що в Галичині існують цілі села, де не тільки молодь, але й представники старшого покоління та діти дотримуються такого порядку вшанування пам'яті полеглих героїв¹⁰.

Ідея утримання від їжі належить львівському студентству, яке 25 січня 1931 р. на своєму віче ухвалило щороку 29 січня проводити одноденне голодування, а заоща-

джені гроші передавати на підтримку політв'язнів. Таке голодування проводилося щороку до 1939 р.¹¹ Цікаво, що, незважаючи на суцільну антирадянську спрямованість цього свята, польська влада забороняла його “з огляду на спокій і громадську безпеку”¹².

Щодо відзначення 22 січня, то у періодичних виданнях рекомендувалося запросити до читальні когось із громадських діячів із реферативним виступом, організувати декламації віршів та виконання стрілецьких пісень на зразок “Тей у лузі червона калина похилилася...”. Урочистості мали завершитися виконанням гімну “Ще не вмерла Україна”¹³.

Схожі поради стосувалися і заходів з нагоди відзначення 1 листопада. Крім декламацій віршів та виконання стрілецьких пісень, програма свята мала включати поминальну відправу за полеглих героїв і відповідну патріотичну проповідь священика. Далі хтось із учасників дійства чи колишніх січових стрільців повинен був поділитися з присутніми своїми спогадами і переживаннями. Як і інші урочистості, ці збори рекомендували завершувати виконанням національного гімну¹⁴.

Стосовно походів на гору Маківку, то вони перетворювалися на великі патріотичні демонстрації, які інколи переростали у сутички з польською поліцією. Як згадував громадський діяч В. Малащук, “польська поліція намагалася не допускати людей на Маківку, роблячи застави і облави по всіх дорогах, але це багато не допомагало, люди вміли знайти свої дороги і стежки і таки прибували на Маківку масово”¹⁵. Інший учасник цих подій – М. Ценко – стверджував про велику роль таких акцій у патріотичному піднесенні молоді навколишніх сіл. “Ці походи тисячних мас з цілого краю мали велике значення у зрості національної свідомості Скільщини, бо майже не було села, щоб з нього вся молодь не брала участі в походах: вони нарешті зрозуміли, що коли це святе й дороге місце для цілого українського народу, то таким самим мусить бути й для них...”¹⁶.

У міжвоєнний період масового характеру набуло насипання символічних могил на честь полеглих бійців і відправлення біля них урочистих молебнів. Могили насипали на пасовищах чи при громадських дорогах переважно вночі. Ініціаторами таких акцій, як правило, виступали сільська інтелігенція, активісти місцевих громадських товариств та члени Організації Українських Націоналістів¹⁷.

Велику роль у згуртуванні селян навколо ідеї вшанування своїх героїв відіграло товариство “Просвіта”. З ініціативи цього товариства у 1923 р. у Львові був утворений український Комітет охорони воєнних могил, який у 1927 р. реорганізовано у Товариство охорони воєнних могил¹⁸. При читальнях функціонували секції охорони пам'яток минулого, завданнями яких були догляд за могилами військових, ведення хроніки громадсько-політичного життя та фіксація спогадів ветеранів національно-визвольних змагань¹⁹. Саме завдяки членам “Просвіти” у Старих Богородчанах (1934 р.) відновлено могилу полеглим українським воякам часів Першої світової війни²⁰. У 1930 р. просвітяни с. Поморяни на Тернопільщині взяли активну участь у вшануванні пам'яті полеглих, виявивши у такий спосіб протест проти вандалізму та руйнування стрілецьких могил²¹. 26 листопада 1936 р. читальня “Просвіти” у с. Петранка Долинського повіту вшанувала пам'ять 359 українських героїв, розстріляних більшовиками під Базаром 1921 р.²². Цю сумну дату відзначили майже всі читальні Калущини.

Подібні заходи проходили із залученням широких кіл громадськості. Наприклад, у богослужінні на стрілецькій могилі у с. Желибори Рогатинського повіту (1930 р.)

взяли участь близько 3 тис. чоловік²³. Ще більш велелюдною виявилась процесія на Зелені свята 1935 р. у м. Станіславові (понад 15 тис. учасників і 20 священників із самого міста і навколишніх сіл)²⁴. Серед свідчень сучасників та у краєзнавчих виданнях знаходимо докази масової участі мешканців у цій акції із навколишніх сіл. Зокрема, донька пароха с. Угорники Станіславівського повіту Марта Ганушевська-Малкош підтвердила активну участь молоді у таких заходах і зазначила, що організатором подібних акцій у селі був її брат Богдан²⁵.

Доволі цікавими є також спогади іншого мешканця Угорників, Миколи Шляхутки, зафіксовані істориком і краєзнавцем Р. Гандзюком: “Щороку члени “Сокола” брали участь разом із іншими організаціями в поході на могили Січових Стрільців у Станіславові. В моїй пам’яті все залишилось вечір у читальні перед Зеленими Святами. Дівчата з правдивою посвятою плели вінки на могили Героїв. Ранком у неділю треба було крадькома перейти Бистрицю (на мості стояла польська поліція і не дозволяла нести вінки). Все таки ми обманювали поліцію і масово брали участь у величавому поході на цвинтар у Станіславові. Кожне село можна було відрізнити по народних строях. Це була велика релігійно-національна маніфестація”²⁶.

Схожі згадки про цю пам’ятну подію наводить В. Остапович у “Нарисах з історії села Ганусівка”. Громада села Ганусівка Станіславівського повіту брала участь в урочистостях у повітовому центрі починаючи з 1935 р. Тоді колона учасників була настільки великою, що розтягнулася від центрального кафедрального собору до могили січових стрільців у меморіальному сквері. Похід супроводжувався піснями. Учасників делегацій, які представляли той чи інший населений пункт, можна було легко відрізнити за одягом²⁷. Варто зазначити, що таке дійство не було до вподоби місцевим полякам, які зі своїх вікон лили на учасників воду чи навіть кидали різний непотріб²⁸.

Подібні поминальні заходи супроводжувались виготовленням певної символіки. Наприклад, для походу до могили січових стрільців у с. Вівсю Підгаєцького повіту 5 червня 1933 р. громада із с. Доли сплела спеціальні вінки: із колючого дроту – на знак пошани стрільцям за їх терновий хресний шлях та із зелені – як символ надії і вічного життя²⁹.

Такі вінки зазвичай ще прикрашали малиновими стрічками із написами-присвятами. У часописі “Жіноча воля” читаємо: “Заходом учительки “Рідної Школи” Ольги Карпюківни в Яремчу відбулося гарне Листопадове Свято. В церкві відслужено папахиду. Прибрано стрілецьку могилу, а діти з учителькою зробили терновий вінок з малиновим стягом і золотим написом: “Нашим борцям за Україну – діти в Яремчу”³⁰. Коли влада заборонила використовувати тернові вінки на похоронах і в громадських походах, молодь вважала справою чести нести ці атрибути жалоби, замасковані квітами³¹.

Насипання символічних могил та відправлення біля них богослужінь викликало значне патріотичне піднесення серед членів громади і спонукало до подальшої національно-визвольної боротьби. У книзі спогадів “Во ім’я Твоє (Мережене життя)” А. Карванська-Байляк описала процес спорудження пам’ятника у рідному селі Буховичі Мостиського повіту: “В одну із травневих ночей, з суботи на неділю, буховичани насипали на три яруси високу могилу. Підняли на ній величавий березовий хрест. На його раменах ліг терновий вінок. Над курганною могилою розгорнувся і замайорів великий синьо-жовтий прапор. Треба було десятків, сотень рук для того, щоб протягом короткої ночі підняти над селом такий монументальний доказ нескоримості українського духу”³².

Про те, які враження справляла могила на мешканців її села, можна судити із наступних слів авторки спогадів: “Феєрійною картиною вписаний у мою пам’ять момент, в якому я вперше побачила могилу. Враження було таке міцне, що стояла я, мов приворожена. Мені здалося, що тут, у цьому місці я лиш одна. Що навколо мене немає людей, їхнього гамору, немає нікого. Є тільки монумент і над ним прапор. Його тріпотіння чую донині”³³.

Оскільки такі акції сприяли інтеграції українського громадянства і зростанню патріотичних почуттів, непоодинокими були випадки покарань їх ініціаторів³⁴. Зокрема, у 1932 р. ліквідовано “Рідну школу” у с. Чабарівці Гусятинського повіту через те, що під час маніфестації на Зелені свята на могилі січових стрільців у сусідньому с. Товстенке одна з вчительок власноруч поклала на хрест терновий вінок³⁵. Богдан Ганушевський, син пароха с. Угорники Статиславівського повіту, був арештований за те, що у 1932 р. організував похід молоді на гору Маківку³⁶. Прокуратура порушила кримінальну справу щодо пароха сіл Потік і Залип’я Підгаєцького повіту Д. Теліщука за підбурювання людей проти влади, тільки тому, що він організував церковну процесію на Зелені свята³⁷.

Не минули покарання і мешканці згаданого с. Буховичі. Першими постраждали від шовіністично налаштованого вчителя місцевої школярі, які наступного дня після урочистого богослужіння на перерві між заняттями підійшли до могили і навколішки молилися вголос за полеглих січових стрільців³⁸. Наступними зазнали знущань і жорстокого побиття літні мешканці села, яким під час каральної акції у червні 1933 р. польська поліція наказала розкопати могилу. Водночас було заарештовано трьох дівчат. Їх обвинуватили в тому, що саме вони сплели терновий вінок, пошили прапор і вивісили його на хресті³⁹.

Улітку 1937 р. члени товариства “Луг” із с. Перерісль Надвірнянського повіту брали участь у вшануванні пам’яті хорунжої УСС Софії Галечко в с. Пасічна. На богослужіння з’їхалися луговики із усіх навколишніх сіл, але надвірнянський староста приїхав з поліцією і всі урочистості було зірвано⁴⁰.

Сільські громади активно долучалися до спорудження пам’ятників борцям за волю України, організовуючи тематичні вечорниці, виступи аматорських театральних гуртків та збираючи благодійні внески. Велике значення мала допомога, яка надавалася у вигляді робочої сили, транспорту та будівельних матеріалів. Показовим є приклад громади с. Пуків Рогатинського повіту, яка під керівництвом місцевого пароха о. В. Соловія надала 48 возів для підвезення каміння на будівництво фундаменту пам’ятника у Рогатині. Крім Пукова, до цієї справи долучилися громади сіл Бабинці, Вербилівці, Путятинці, Жовчів, Данильче, Чесники і Добринів⁴¹.

Поряд із насипанням символічних могил, спорудженням пам’ятників та влаштуванням панахид у багатьох селах у притворі церкви встановлювалися так звані “пропам’ятні таблиці”, на яких були написані чи викарбувані прізвища учасників Першої світової війни та національно-визвольних змагань. У с. Черче Рогатинського повіту одним із тих, хто першим взявся за виготовлення такої таблиці, був о. М. Кравчук⁴².

Коли староство не дозволило поставити пам’ятник полеглим на війні мешканцям с. Угринів Сокальського повіту ані на ринку, ані на цвинтарі чи біля церкви, місцевий парох І. Кашубинський розпорядився вмурувати таблицю зі списком полеглих у храмі. Суд заочним слуханням присудив за цей вчинок священникові покарання у вигляді

штрафу в сумі 200 злотих або 10 днів тюрми, однак через початок Другої світової війни цей вирок виконати не вдалося⁴³.

Агітуючи за відзначення вагомих для української громадськості подій, священники намагалися у будь-який спосіб бойкотувати польські державні свята⁴⁴. Загалом, Греко-католицька Церква через періодичні видання спрямовувала духовенство на роботу у напрямі закріплення в пам'яті історії участі парафій у визвольній боротьбі. Це мало реалізовуватися у встановленні пам'ятників, згаданих “пропам'ятних таблиць”, написанні парафіяльних хронік тощо⁴⁵.

Таким чином, вшанування пам'яті героїв національно-визвольних змагань відбувалося шляхом організації тематичних святкувань, приурочених до певних історичних дат, встановлення у церквах так званих “пропам'ятних таблиць” та насипання символічних могил полеглим бійцям. Ці заходи мали неабияке значення, оскільки сприяли кристалізації національної свідомості, згуртованості зусиль громади у протестних акціях, об'єднанню навколо ідеї національно-визвольної боротьби. Особливо сильне враження такі урочистості справляли на молоде покоління, яке у ході святкувань, народних віч чи поминальних служб отримувало неоціненний досвід громадської роботи, навички конспірації і насагу для подальшої боротьби за здобуття Україною незалежності.

¹ Гаврилюк О. Збереження пам'яток воєнної історії на західноукраїнських землях у міжвоєнний період: політичний аспект, зміст, результати / О. Гаврилюк // Чорноморський літопис. – 2010. – Вип. 2. – С. 58–63.

² Грицан А. “Просвіта” в боротьбі за збереження історичної пам'яті українського народу на Прикарпатті в 1920 – 1939 роках / А. Грицан // Галичина. – 1999. – № 3. – С. 35–38.

³ Омельченко О. 22 січня 1918 і 1919 років в національній пам'яті галичан в міжвоєнний період ХХ ст. / О. Омельченко, І. Соляр // Національна та історична пам'ять. – 2011. – Вип. 1. – С. 259–270.

⁴ Федик Л. Національна пам'ять як засіб конструювання національної свідомості: на прикладі Галичини міжвоєнного періоду / Л. Федик // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2011. – Вип. XXX. – С. 232–236.

⁵ Спогади Ганушевської-Малкош Марти Михайлівни, мешканки м. Івано-Франківськ (Записала Оксана Дрогобицька 4 січня 2015 р. у м. Івано-Франківськ) // Приватний архів Оксани Дрогобицької в Івано-Франківську.

⁶ Малащук Р. З книги мого життя: Спомини / Р. Малащук. – Торонто, 1987. – Т. 1: Виростеш ти, сину, вирушиш в дорогу. – 358 с.

⁷ Карванська-Байляк А. Во ім'я твоє (Мережане життям) / А. Карванська-Байляк. – Варшава: Видавництво “Український архів”, 1999. – 440 с.

⁸ Батьківське світло (сімейні спогади) / К. Глухівська, Г. Глухівська, О. Палій, Л. Кузишин. – К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2002. – С. 93; Історія Витвиці в документах і спогадах. – Б. м. в., 1992. – С. 15; Малащук Р. З книги мого життя... – Т. 1. – С. 115–116; Моцюк П. Пройдений шлях: Автобіографія / П. Моцюк. – Чикаго, 1994. – С. 17; Борщівська хроніка: Борщівщина героям згід Крут // Новий час. – 1938. – Ч. 30. – С. 7.

⁹ Солдатенко В. Бій під Крутами: Історія, символ, пам'ять / В. Солдатенко, О. Любовець // Бій під Крутами в національній пам'яті: Збірник документів і матеріалів / [упорядники: О. Любовець (керівник); О. Березовський, С. Бутко, А. Тищенко, І. Цимбал]. – К.: ДП НВЦ “Пріоритети”, 2013. – С. 18.

¹⁰ Сторінка дівчат: Як переводимо цей повний всяких свят місяць? // Жіноча воля. – 1938. – Ч. 1–2. – С. 11.

¹¹ Солдатенко В. Бій під Крутами... – С. 19.

- ¹² Дивна заборона // Новий час. – 1938. – Ч. 16. – С. 1.
- ¹³ Які свята уладжуємо в січні // Жіноча воля. – 1938. – Ч. 1–2. – С. 6–7.
- ¹⁴ Як проводимо свято першого листопада? // Жіноча воля. – 1936. – Ч. 20. – С. 3–4.
- ¹⁵ Малащук Р. З книги мого життя... – С. 116.
- ¹⁶ Стрийщина: Історично-мемуарний збірник Стрийщини, Скільщини, Болахівщини, Долинщини, Рожнятівщини, Журавенщини, Жидачівщини і Миколаївщини. – Нью-Йорк – Торонто – Париж – Сідней, 1993. – Т. III. – С. 62.
- ¹⁷ Державний архів Львівської області. – Ф. 108. – Оп. 1. – Спр. 488. – Арк. 28.
- ¹⁸ Гаврилюк О. Збереження пам'яток воєнної історії... – С. 61.
- ¹⁹ Грицан А. “Просвіта” в боротьбі за збереження історичної пам'яті... – С. 35.
- ²⁰ Грицан А. “Просвіта” в боротьбі за збереження історичної пам'яті... – С. 37.
- ²¹ Гаврилюк О. Збереження пам'яток воєнної історії... – С. 61.
- ²² Грицан А. “Просвіта” в боротьбі за збереження історичної пам'яті... – С. 37.
- ²³ Життя краю: Панахида на стрілецькій могилі // Новий час. – 1930. – Ч. 75. – С. 9.
- ²⁴ Ріжне: У поклоні борцям за волю // Жіноча воля. – 1935. – Ч. 13. – С. 12.
- ²⁵ Спогади Ганушевської-Малкош Марти Михайлівни...
- ²⁶ Гандзюк Р. Угорники. Нарис з історії села від найдавніших часів до сьогодення. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2007. – С. 101–102.
- ²⁷ Остапович В. Нариси з історії села Ганусівка / В. Остапович. – Харків, 2012. – С. 123.
- ²⁸ Остапович В. Нариси з історії села Ганусівка / В. Остапович. – Харків, 2012. – С. 123.
- ²⁹ Доли біля Купчинець // Жіноча воля. – 1933. – Ч. 21. – С. 7.
- ³⁰ Листопадове Свято в Яремчу // Жіноча воля. – 1932. – Ч. 18. – С. 7.
- ³¹ Богачевська-Хом'як М. Білим по білому: Жінки в громадському житті України, 1884 – 1939 / М. Богачевська-Хом'як. – К.: Либідь, 1995. – С. 245.
- ³² Карванська-Байляк А. Во ім'я твоє... – С. 17.
- ³³ Карванська-Байляк А. Во ім'я твоє... – С. 18.
- ³⁴ Центральний державний історичний архів України у м. Львів. – Ф. 358. – Оп. 1. – Спр. 46; Гаврилюк О. “Не скує душі живої”... – С. 35; Дмитрів Г. Проти хвиль (Спогади лікаря) / Г. Дмитрів. – Власним накладом. – Б/м, 1964. – С. 55; Дорога панахида // Правда. – 1938. – Ч. 41. – С. 3.
- ³⁵ Історично-мемуарний збірник Чортківської округи. Повіти: Чортків, Копичинці, Борщів, Заліщики. – Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1974. – С. 428.
- ³⁶ Гандзюк Р. Угорники... – С. 91.
- ³⁷ Підгайчани в боротьбі за волю України: Історично-мемуарний збірник / [гол. ред. В. Ліщинецький]. – Детройт – Клівленд – Парма, США, 2000. – С. 196.
- ³⁸ Карванська-Байляк А. Во ім'я твоє... – С. 19.
- ³⁹ Карванська-Байляк А. Во ім'я твоє... – С. 21–22.
- ⁴⁰ Непеляк Є. Перерісль. Історичний нарис від найдавніших часів до 1990 р. / Є. Непеляк. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2009. – Т. 1. – С. 69.
- ⁴¹ Український національно-визвольний рух на Прикарпатті в ХХ столітті. Документи і матеріали / [відповід. ред. М. Кугутяк]. – Івано-Франківськ: КПФ “ЛІК”, 2014. – Т. 1. – Кн. 2 (1929 – 1939). – С. 63.
- ⁴² Дячишин О. Черче моє рідне село / О. Дячишин. – Торонто: Добра Книжка, 1969. – С. 35.
- ⁴³ Купчик Л. Третій удар (Долі галицьких отців-деканів) / Л. Купчик. – Львів: Каменяр, 2001. – С. 120.
- ⁴⁴ Карно-адміністраційні засуди священників // Діло. – 1934. – Ч. 5. – С. 1; Баран С. В які польські національні свята українські священники обов'язані відправляти богослуження / С. Баран // Діло. – 1934. – Ч. 13. – С. 2–3; З судової салі. З гараздів нашого духовенства // Діло. – 1933. – Ч. 326. – С. 5; Клепарчук С. Дорогами і стежками Брідщини / С. Клепарчук. – Торонто: Родина, 1971. – С. 173.
- ⁴⁵ Федик Л. Національна пам'ять... – С. 234.

Оксана Дрогобицька.

Вшанування пам'яті героїв національно-визвольних змагань сільськими громадами у Галичині (20-ті – 30-ті рр. XX ст.)

У статті на основі широкого кола джерел проаналізовано процес вшанування пам'яті героїв національно-визвольних змагань сільськими громадами у Галичині (20-ті – 30-ті рр. XX ст.). Серед основних свят виділено: День листопадового зриву (1 листопада), День злуки українських земель (22 січня), роковини бою під Крутами (29 січня), поминальні панахиди під час Зелених свят, щорічні походи на гору Маківку. Відзначено, що святкування, приурочені до певних історичних дат, впливали на формування національної свідомості, викликали патріотичне піднесення серед членів сільської громади і сприялигуртуванню молоді навколо ідеї національно-визвольної боротьби.

Oksana Drogobytska.

Celebration in honour of memory of heroes of national liberation fight by rural communities in Galychyna (30th – 20th of XX century).

In the article on the basis of wide circle of sources the process of celebration in honour of memory of heroes of national liberation fight by rural communities in Galychyna (30th – 20th of XX century) is analysed. Among basic holidays it is distinguished: Day of 1 November, Day of Collegiality (on January, 22), anniversaries of fight under Cruty (on January, 29), mention dead-offices during the Green holidays, annual hikes on a mountain of Makivka. It is marked that the celebrations timed to certain historical holidays influenced on forming of national consciousness, caused patriotic presentation among the members of rural society and assisted coalition of young people round an idea national liberation fight.